

vexilologie

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU PŘI OKD PRAHA 3
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

70

Ing. Aleš Brožek

VLAJKY A PRAPORY MĚST PŘÍBRAMSKÉHO OKRESU

Nejen města, ve kterých před 2. světovou válkou převládalo obyvatelstvo německé národnosti (1), ale i města ryze česká pokračují v tradici vyvěšování městských vlajek. Soupis prováděný Vexilologickým klubem v letech 1975 až 1980 zaznamenal užití městských vlajek i v řadě míst příbramského okresu: v Dobříši, Mníšku, Novém Kníně, Příbrami a Rožmitále pod Třemšínem. (2) Autor tohoto článku navštívil v letech 1978 až 1982 několikrát Příbram a okolní města. V okresním archívu v Příbrami ověřil a doplnil vexilologické údaje uveřejněné v soupisu. Získané výsledky zpracoval v článku, který dnes předkládá.

DOBŘÍŠ. Městské vlajky (prapory) obsahovaly barvy, které jsou popsány v knize Ludvíka Kopáčka Dobříšská privilegia (Dobříš 1915) na s. 25 takto: "Městské barvy: stříbrná a modrá, z nichž stříbrnou lze heraldicky bílou nahradit, zejména na praporech."

Podle archiváře J. Třešnáka se vlajky skládaly ze dvou vodorovných pruhů, bílého a modrého. Hojně se vyvěšovaly za 1. republiky na radnici, vlivem stáří a poškození se přestaly užívat zřejmě v r. 1946, není však vyloučeno, že byly vyvěšeny ještě v roce 1952 při oslavách 700 let Dobříše.

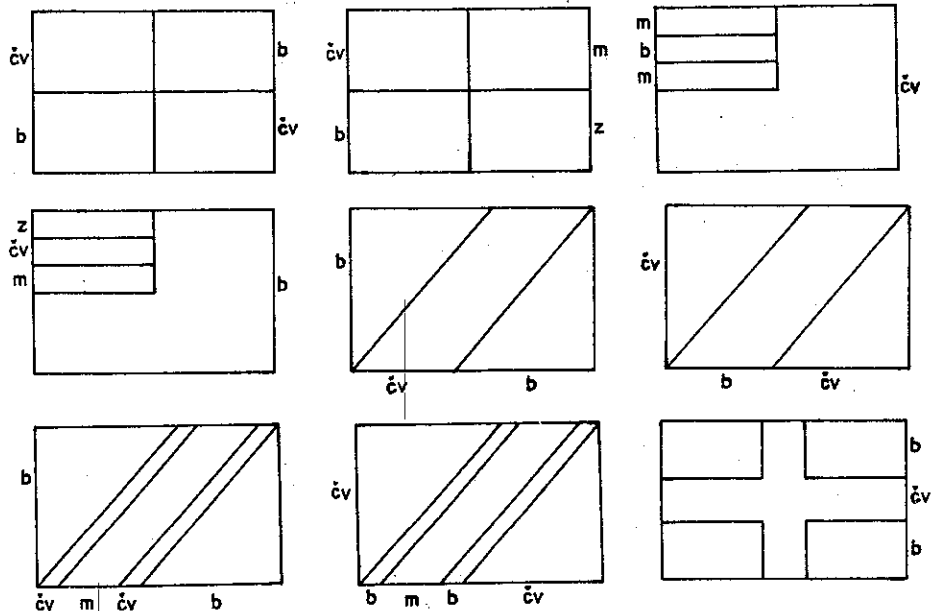
S užitím dobříšské vlajky v květnu 1945 se pojí zajímavá historika. Protože se městské vlajky v Dobříši za 2. světové války neušily, starousedlíci jejich podobu zapomněli a ti, kteří se přistěhovali, je neznali. Když jeden z dobříšských majitelů domu je v květnu 1945 vyvěsil, vyvolalo to v městečku rozruch, protože se obyvatelé domnívali, že jde o americký prapor. (3)

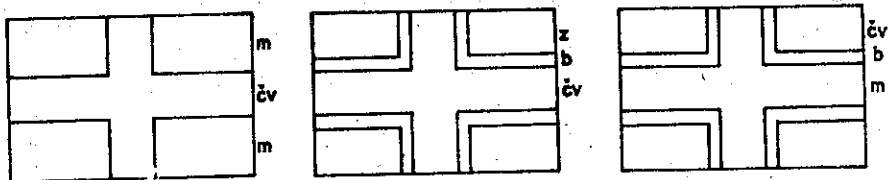
MNÍŠEK POD BRDY a NOVÝ KNÍN. Ačkoliv obě města užívala český znak i za znak města, a tedy městskými barvami by měla být bílá a červená, užití městských vlajek v těchto barvách není doloženo. Údaje ve Vexilologii č. 32-33 na s. 536 a 537, uveřejněné podle informace archiváře J. Třešnáka, je proto třeba v tomto smyslu opravit. (4)

PŘÍBRAM. Při hornických i jiných slavnostech v 19. století se v Příbrami vyvěšovaly černožluté rakouské prapory a bíločervené české prapory. (5) Užití příbramské vlajky z té doby není dolo-

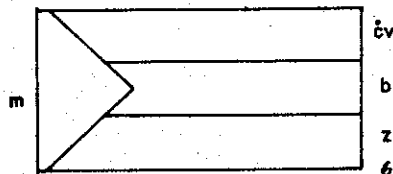
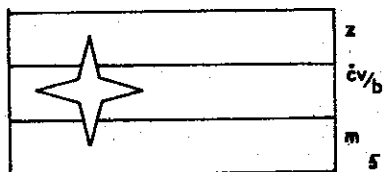
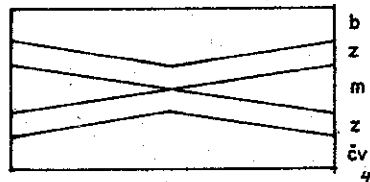
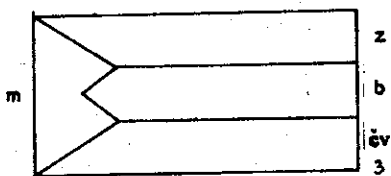
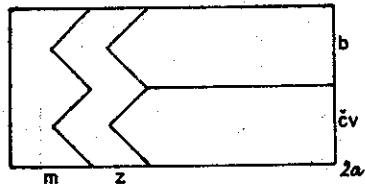
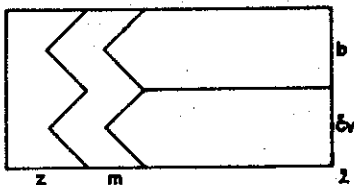
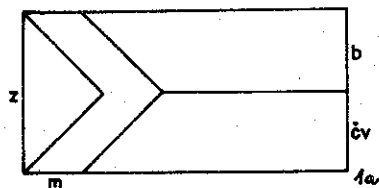
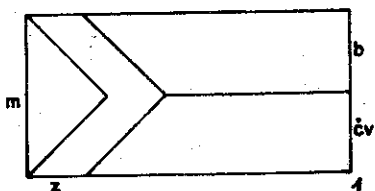
ženo. (6) Na podzim roku 1946 předložil muzejní pracovník František Frýba návrh na příbramskou vlajku městskému archiváři Jindřichu V. Bezděkovi. Tomu se myšlenka zavést městskou vlajku zalíbila a v přípisu Radě místního národního výboru (MNV) z 30.10.1946 mimo jiné uvedl: "Každé větší město české má a užívá při slavnostních příležitostech kromě státní vlajky ještě vlajky s městskými barvami. Barvy městské vzaty jsou pravidelně z městských znaků (např. město Praha má samostatnou vlastní vlajku bílo-žlutou [sic!]). Navrhuji tudíž, aby i starobylé hornické město Příbram pořídilo si vlastní vlajku, použitelnou při slavnostních příležitostech celostátních i místních. Jelikož příbramský znak obsahuje barvu zelenou (trávník, na němž stojí kostel), dále bílou (stříbrný kostelík), jakož i modrou (modrá střecha) a červenou (červené nebe), musily by býti městskými barvami: zelená - bílá - červená - modrá. Návrh na úpravu vlajky od kol. Frýby přikládám a přimlouvám se za schválení tím spíše, že podobné zařízení jeví se u nás v Příbrami býti více nežli aktuální. Připomínám jenom na případné námitky, že černou barvu, udánlivě hornickou, jak se mylně má za to, nelze do vlajky pojímat, protože nikde se ani na znaku, ani na jiných odznacích městské svrchovanosti nevyskytuje, a byla zavedena jenom jako na vzdor v dobách, kdy kvetla ještě v Příbrami kultura báňských vysokoškoláků."

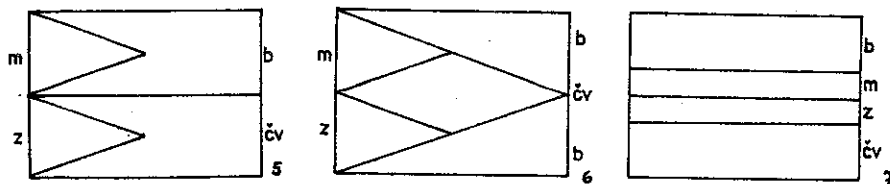
Jak vypadal původní Frýbův návrh, se nám nepodařilo zjistit. Nelze vyloučit, že byl mezi třinácti návrhy nemalovanými na zadní straně dvou kreslicích čtvrtek, na kterých F. Frýba zobrazil příbramský znak a jež jsou uloženy v okresním archívu (OA):

Rada MNV se sešla ještě téhož dne v 19 hodin a v bodě 11 přijala návrh zavést městskou vlajku, o jejíž podobě měla rozhodnout "čestná soutěž". Ta byla anonymní a byla vyhlášena v listopadu 1946 patrně v novinách a v rozhlase. (7) V OA se dochovalo 12 soutěžních návrhů. (8) Na všech se objevila kombinace bílé, červené, zelené a modré, v některých případech velmi originální.

Ve stejnou dobu se archivář J. V. Bezděka společně s předsedou MNV obrátil na archiv ministerstva vnitra s žádostí o sdělení, jak uspořádat na příbramské vlajce uvedené čtyři barvy. (9) Archiv ministerstva vnitra dopisem ze 16. 12. 1946 doporučil vyjít z podoby znaku z r. 1406 (stříbrný kostel s dvěma věžemi na červeném štítě) a zavést za městské barvy bílou a červenou. Zdůraznil, že zelená barva trávníku a modrá barva kostelních věží je podružnou dekorací, a doporučil požádat ministerstvo vnitra o schválení polepšení při ponechání bílé a červené za městské barvy. Proto Rada MNV nevyužila námětů ze soutěžních návrhů a 17. 12. 1946 se usnesla v bodě 1 požádat ministerstvo vnitra o polepšení znaku a povolení užívat městskou vlajku. Žádost odeslala hned následující den. Během dalších 31 měsíců se rozvinula čilá korespondence mezi MNV a archivem ministerstva vnitra, do které se v roce 1948 zapojil i okresní národní výbor a ve které se ujasnily názory na podobu polepšeného znaku i městských barev. Ke konečné podobě městské vlajky se pravděpodobně dospělo při návštěvě pracovníků MNV u dr. Hráského v archivu ministerstva vnitra 25. 5. 1949. Byl přijat kompromisní návrh, k bílé a červené přibyla i modrá barva.

Konečně 4. srpna 1949 schválilo ministerstvo vnitra pod značkou 171/10-28/7-1949-I/3 upravený městský znak namalovaný F. Frybrou podle usnesení MNV z 16. 9. 1947. Současně stanovilo ministerstvo vnitra příbramskou vlajku takto:

"Vlajka se skládá ze spodního pole červeného o 2/5 celkové šíře a svrchního pole bílého o 2/5 celkové šíře. Mezi nimi je vsunut pruh modrý o poloviční šíři, t.j. o 1/5 celkové šíře. Poměr vlajkové šířky k její délce jest jako 2 : 3."

Barevná kresba vlajky byla přiložena. (10)

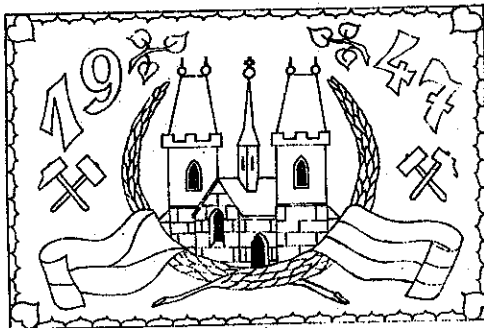
Ze čtyř původně navrhovaných barev se na vlajce tedy nakonec objevily jen tři. Jejich kombinací vznikla městská vlajka, která je v Československu nezaměnitelná s žádnou jinou.

Rozhodnutí ministerstva vnitra dostal MNV teprve 6. 9. 1949 a téhož dne se Rada MNV usnesla vyplatit F. Frybrou za kresbu znaku a návrh vlajky odměnu ve výši 1000 Kčs. Ministerstvo vnitra si vyúčtovalo za povolení městské vlajky 5 000 Kčs, zatímco za znak pouze 1400 Kčs.

Bílomodročervená vlajka se užívala při výzdobě budovy MNV při oslavách pravděpodobně do r. 1960 (11), ale určitě ještě v r. 1956 (12). Koncem 70. let došlo k pokusu obnovit tradici užívání příbramské vlajky. (13) V roce 1982 bylo zhotoveno několik vlajek podle vzoru z roku 1949 a vyzdobil se jimi příbramský dům

kultury i sál, ve kterém v r. 1982 proběhlo symposium Hornická Příbram ve vědě a technice. (14)

Pro úplnost je třeba uvést, že František Fryba vypracoval pro MNV v červenci 1947 návrh příbramského praporu. Ten byl dost komplikovaný: Na bílé rubové straně, zdobené zelenými lipovými lístky, byla vyšita modrá stuha se žlutým lemem a žlutým nápisem KRÁLOVSKÉ HORNÍ, pod níž byl červený text MĚSTO PŘÍBRAM. Lícová strana byla červená, nesla žlutý letopočet 1947 a příbramský znak obklopený žlutým věncem. Z věnce vystupovala československá státní vlajka a nevybarvená příbramská vlajka tvořená třemi stejně širokými vodorovnými pruhy (jejich barvy měly být doplněny po konečném schválení příbramské vlajky). Nad vlajkami byla vyšita zkřížená hornická kladívka. Rada MNV se návrhem praporu zabývala 30. září 1947, ke konkrétnímu rozhodnutí však nedospěla.

ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM. K oslavám 750 let tohoto města navrhla ředitelka městského kulturního střediska Blanka Pazderníková po konzultacích s ředitelem okresního archivu v Příbrami dr. Stanislavem Polákem jednoduchou vlajku. Tvořily ji dva vodorovné pruhy, bílý a modrý. Barvy byly odvozeny z městského znaku. Jejich volbu i uspořádání na vlajce schválila Archivní správa ministerstva vnitra ČSR a komise pro otázky znaků měst v létě 1978. (15)

Tato vlajka o rozměrech 2 x 3 metry se vyvěšovala od počátku r. 1980 na městském národním výboru nebo stadiónu při významnějších akcích (mistrovství republiky v cyklokrosu, místní kolo spartakiády, průjezd Závodu míru) a patrně naposledy 13. a 14. září 1980, kdy oslavy jubilea města vyvrcholily.

Společně s ní bylo zhotoveno v n. p. Jitex Rožmitál 200 až 250 bílomodrých třepatek velikosti 116 x 56 cm, na nichž byla namalována červenou barvou zjednodu-

šená silueta města a texty 750 a ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM. Třeptalky se užívaly k výzdobě města i v roce 1981 a 1982. (16)

Bílomodrá městská vlajka se údajně vyvěšovala již v roce 1930 při oslavách 700 let města. Kombinace bílé a modré se dostala i na upomínkové stolní vlaječky. Tak např. trojúhelníková vlaječka vydaná k 50. výročí KSČ a 60. výročí Rudných a nerudných dolů Ejpovice, závod Agro Rožmitál obsahovala tři vodorovné pruhy (1:2:1), modrý, bílý a modrý s městským znakem uprostřed.

Poznámky:

- (1) Srovnej informace v člancích A. Brožka o liberecké (Vexilologie č. 55, s. 1135-1141) a českolipské vlajce (Vexilologie č. 63, s. 1260-1262).
- (2) Ludvík Mucha: Vlajky a prapory československých měst. Vexilologie č. 32-33, s. 525-526 (Dobříš), s. 536 (Mníšek pod Brdy), s. 537 (Nový Knín), s. 543 (Příbram). Vexilologie č. 39, s. 715 (Rožmitál pod Třemšínem).
- (3) Dopis okresního archívu v Příbrami, pobočky Dobříš z 11. 6. 1980 a 23. 6. 1980. Ústní informace archiváře pobočky Dobříš autorovi článku v únoru 1982.
- (4) Dopis okresního archívu v Příbrami, pobočky Dobříš z 11. 6. 1980.
- (5) Jan Brzák: Dějiny města Příbrami. Rukopis uložený v OA Příbram. Obrazy malované horníkem Václavem Lexou instalované v Hornickém muzeu v Březových Horách.
- (6) Na obrazu V. Lexy z počátku 20. století, kde je zachycena hornická slavnost v Příbrami v r. 1892, je sice vedle bíločervených českých praporů namalován i prapor tvořený dvěma vodorovnými pruhy, bílým a světle modrým, ale domněnka, že jde o příbramský prapor, je příliš odvážná.
- (7) Pražský architekt František Řehák, jenž soutěžil pod heslem Hory, v průvodním dopisu z 5. 12. 1946 uvedl, že se o soutěži dozvěděl "ze starších novin". Naproti tomu dr. Václav Hlavsa z Čakovic u Prahy v dopisu z 19. 11. 1946, kterým žádal o zaslání soutěžních podmínek, psal, že se o soutěži dozvěděl z rozhlasových zpráv.
- (8) Bylo to 8 návrhů Františka Řeháka označených čísly 1, la, 2, 2a, 3, 4, 5 a 6 a nesoucích datum 25. 11. 1946 a 4 návrhy neznámého autora s čísly 5 až 8. Nelze však vyloučit, že se soutěže zúčastnilo více osob a že bylo návrhů více. Kromě dr. Hlavsy požádal totiž 16. 11. 1946 o zaslání soutěžních podmínek též Jaroslav Míšek z Prahy.
- (9) Dopis z 11. 11. 1946 a urgency odpovědi na dopis z 12. 12. 1946.
- (10) Originál rozhodnutí ministerstva vnitra je uložen v OA Příbram, vlajku popisuje též Alois Příbyl v článku O znaku a pečeti horního města Příbrami (Vlastivědný sborník Podbrdská 3, Příbram 1969, s. 19) a Karel Liška s Ludvíkem Muchou v knize Klíč k našim městům, Praha, Práce 1979, s. 183, kde je i barevná kresba vlajky s nepřesným poměrem šířky pruhů.

- (11) Sdělení příbramského malíře, spisovatele a heraldika Jana Čáky autorovi článku.
- (12) Na dotaz Rady krajského národního výboru v Praze z 31. 8. 1956, zda Příbram používá "svých historických znaků, barev a jiných symbolů", kladně odpověděl 4. 9. 1956 František Frýba, který v tu dobu působil jako vedoucí všeobecného odboru rady MNV.
- (13) Aleš Brožek - Emanuel Štorkán: Bude využívána příbramská městská vlajka? Hornický kahan, 24, 1980, č. 20, s. 4.
- (14) Dopis sekretariátu sympozia z 30. 12. 1982.
- (15) Dopis ministerstva vnitra ČSR čj. Ar/2-285/78 městskému kulturnímu středisku v Rožmitále pod Třemšínem ze 4. 9. 1978.
- (16) Dopis městského kulturního střediska z 3. 7. 1980. Ústní sdělení Blanky Pazderníkové autorovi článku 17. 2. 1982.

Prameny:

Protokoly z jednání Rady místního národního výboru v Příbrami z let 1946 - 1949 (OA Příbram)
Fond Městský znak a vlajka (OA Příbram)

Pavel Pejcha

NÁŠ VEXILOLOGICKÝ KLUB

Sedmnáctou výroční členskou schůzí Vexilologického klubu přivítalo tentokrát netradiční prostředí zasedací síně v budově Obvodního kulturního domu v Praze 3 na Kalininově třídě 53. Počáteční obavy, že místnost bude pro tento účel malá, se nesplnily, neboť přítomno bylo pouze 27 členů klubu (a 2 hosté). Nejvzdálenějším účastníkem byl letos ing. Zdenko Alexy z Bratislavy.

Jednání schůze zahájil 12. března krátce po 11. hodině předseda klubu doc. dr. Ludvík Mucha, CSc., který jménem výboru pozdravil všechny přítomné. Po tradičním vzájemném představení účastníků schůze je doc. Mucha seznámil s návrhem programu výročního zasedání. Ten byl bez připomínek schválen. Po této úvodní části schůze zazněla zpráva jednatele P. Pejchy o činnosti klubu v roce 1987. Byla v ní zdůrazněna především nepřetržitá tradice vydávání klubového zpravodaje Vexilologie, jehož řada dospěla již k číslu 68. Významnou úlohu v životě klubu sehrává také o něco mladší Vexilologický dopis, seznamující již 12 let členy klubu každoročně se změnami a událostmi ve světě, jež by se mohly promítnout do vexilologie a státní heraldiky. Je jen škoda, že obě tyto tiskoviny klubu rediguje stále stejný úzký okruh členů klubu a nepodařilo se jej rozšířit o další aktivní vexilology. Výmluva mimopražských členů klubu, že v aktivnějším zapojení do práce pro klub jim brání vzdálenost od sídla klubu, je lichá, neboť v současném výboru a redakci Vexilologie a Vexilologických dopisů jsou členové i ze severních a jižních Čech.

Pro pražské členy klubu by pak jejich bližší účast na dění v klubu měla být samozřejmostí.

V další části se zpráva jednatele zmínila o vystoupení ing. Brožka v Československé televizi, o rozhovoru ing. Martykána pro týdeník Gól a o přednáškové činnosti M. Purše na školách a učilištích. Tyto akce a přednášky s vexilologickou tematikou přiblížily veřejnosti činnost našeho klubu a význam vexilologie vůbec, jakož i její užití v běžném životě.

Po informaci o práci výboru zprávu uzavřel přehled vývoje členské základny. V roce 1987 bylo přijato 18 nových členů a jeden člen klubu své dříve zrušené členství obnovil. Pro neplacení členských příspěvků čtyři členové klubu svého členství pozbyli a dva členové v minulém roce zemřeli. Byli to Jiří Hlaváček, zakládající člen klubu a dlouholetý člen výboru, a dr. Zdeněk M. Zenger, přední český heraldik. Jejich památku uctili účastníci schůze chvílí ticha. Vexilologický klub měl tedy k 31. prosinci 1987 celkem 156 jednotlivých členů, náš zpravodaj byl dále zaslán 17 vědeckým, kulturním a vládním institucím, 32 zahraničním spolupracovníkům a 5 partnerským sběratelským a zájmovým organizacím.

P. Pejcha zpracoval návrh plánu práce klubu na rok 1988, který kromě vydání čísel 69 až 72 klubového zpravodaje a autorského a předmětového rejstříku čísel 51 až 70 zahrnuje přípravu a vydání 6. adresáře členů klubu, 13. vexilologického dopisu a dokončení akce zjišťující vlajky a prapory československých tělovýchovných jednot. Předpokládá se i vyšší účast našeho klubu na akcích partnerských sběratelských a zájmových organizací (Klubu sběratelů kuriozit, genealogických a heraldických klubů v Erně a Ostravě aj.).

Po krátké diskusi byly zpráva o činnosti klubu v r. 1987 a plán práce na r. 1988 jednomyslně schváleny. Poté vyslechli účastníci výročního zasedání zprávu o průběhu XII. mezinárodního vexilologického kongresu (viz Vexilologie č. 69, s. 1350-1352). Tradiční pozornosti se těšil přehled novinek uplynulého roku ve vexilologii a státní heraldice, který připravil P. Fojtík. Přítomní vexilologové tak ještě dříve než na stránkách klubového časopisu spatřili kresby nových vlajek a znaků Etiopie, oblastí Papuy-Nové Guineje, provincie Mindanao, ostrova Mayotte, Haiti a další. Jako každý rok následovala po této části programu zaslíbená rozprava, v níž účastníci schůze sdělovali své poznatky o změnách vlajek a znaků a konfrontovali někdy i protichůdné informace o vzhledu těchto předmětů našeho badatelského úsilí.

V příspěvku dr. Svobody měli členové klubu možnost seznámit se s prací australského vexilologa R. Bartletta, který po rozsáhlé dotaznické akci mezi vexilologickými organizacemi (jeden dotazník obdržel i náš klub) a osobnostmi v celém světě sestavil ucelený přehled historie vexilologie od prvních krůčků přes období utváření samostatného vědního oboru (možné varianty jeho názvu byly např. baneristika či ensignologie) a vzniku Flag Research Center až po dnešní široký rozmach zahrnující všechny kontinenty. R. Bartlettovi se podařilo doložit existenci 41 vexilologických organizací ve 23 zemích světa. Z toho v 19 zemích vexilologové vydávají či vydávali celkem 45 různých titulů vexi-

lologických časopisů a zpravodajů. Pro čtenáře našeho zpravodaje bude zajímavé zjištění, že datem prvního vydání se Vexilologie řadí na 13. místo v chronologickém pořadí, 5 titulů však již zaniklo, takže nyní je naše Vexilologie osmým nejstarším vexilologickým časopisem na světě. Bartlettův souhrn je uzavřen výčtem všech vexilologických organizací a vyobrazením jejich vlajek, jakož i všech dosud konaných mezinárodních vexilologických kongresů a jejich vlajek. Pozoruhodnou součástí práce je i přehled záhlaví všech známých vexilologických časopisů, v němž ovšem náš zpravodaj příliš nevytrká a - jak se účastníci plenárního zasedání shodli - bylo by již načase opatřit Vexilologii reprezentativnějším záhlavím či obálkou.

V další části schůze podal ing. Martykán informaci o probíhající akci zjišťování vlajek a praporů československých tělovýchovných jednot. Výsledkům akce bude věnován samostatný článek v našem zpravodaji, takže se s nimi budou moci seznámit i ti členové klubu, kteří se výroční schůze nezúčastnili.

V diskusi, kterou otevřel předseda klubu po patnáctiminutové přestávce, vystoupila většina přítomných. Několik členů klubu se vyslovilo k problematice získávání údajů o vlajkách a praporech tělovýchovných jednot. Zajímavé bylo i srovnání současných vlajek s údaji z historie praporů Sokola.

Dr. Svoboda pozval účastníky schůze na výstavu k 70. výročí vzniku Sovětské armády a vojenského námořnictva, která byla zahájena v expozici Vojenského muzea na Žižkově a obsahuje řadu vexilologických materiálů a uniforem. Dr. Svoboda pamatoval na všechny přítomné obsáhlým a pečlivě zpracovaným katalogem výstavy.

Metodička OKD Prahy 3 s. Vaculíková ocenila bohatou činnost klubu a poděkovala M. Puršovi za cyklus přednášek s vexilologickou tematikou, který uspořádal na prežských školách v rámci akce "Mládež a kultura", a vyslovila přesvědčení, že další členové klubu budou v cyklu pokračovat.

Ing. Brožek předložil plán obsahu nejbližších čísel Vexilologie a upozornil, že redakce se potýká s nedostatkem písařek i kvalitních příspěvků. Je řada členů klubu, kteří mají rozsáhlé vědomosti i o méně probádaných oblastech vexilologie, a přesto ve Vexilologii publikují jen málo nebo vůbec ne. Někteří účastníci schůze připojili mínění, že informace o novinkách nejsou mnohdy již aktuální. P. Fojtík vysvětlil, že informace o změnách jsou někdy rozporné a je třeba je z různých pramenů ověřovat. Možným řešením, o kterém již výbor klubu uvažoval, by bylo vydávat tyto vexilologické aktuality formou méně náročné tiskoviny typu Vexilologického dopisu, ovšem častěji než jedenkrát za rok.

Doc. Mucha oznámil, že již vyšlo 3. vydání jeho knihy "Vlajky a znaky zemí světa", a upozornil na chyby, které se již nepodařilo opravit při korektuře.

Pozoruhodný byl diskusní příspěvek ing. Alexyho, který rozebíral zásady schvalování městských vlajek na Slovensku. Z nich zaujala zejména snaha odlišit městské vlajky od ostatních (především státních, kde je poměr šířky k délce většinou 2 : 3) po-

měrem stran 1 : 1, snaha neschválit žádnou vlajku totožnou s již existující a snaha unifikovat vlajky měst jednoho historického regionu (např. bývalé spišské župy, bánských měst) podle vlajky dochované.

Dr. Liščák sdělil své poznatky z návštěvy Šanghaje, jež doplnil fotografiemi starých čínských vlajek a praporů. Současně přislíbil napsat pro náš zpravodaj článek o symbolech z období dynastie Čching.

Diskuse se posléze změnila v tradiční burzu vexilologických zkušeností, jež však tentokrát poněkud zaostala za předchozími, především počtem ukázek z vlastních vexilologických sbírek členů klubu. Zejména pro novější členy jsou takové ukázky cenným zdrojem poučení, jak sbírku založit a vést, jak si osvojit základní metody dokumentace vexilologických materiálů a jak takovou sbírku připravit i pro představení širší veřejnosti, např. na výstavě.

VLAJKY NEJVIŠŠÍCH PŘEDSTAVITELŮ STÁTŮ SVĚTA (Dodatky a doplňky)

BRUNEJ - sultánova vlajka vyobrazená ve Vexilologii č. 64, s. 1267 se v této podobě používá od přijetí ústavy 29. 9. 1959 a její žlutá barva se vykládá jako barva sultána. Vládcovi příbuzní do čtvrté generace používají rovněž žlutou vlajku o velikosti 72 x 36 palců s červeným vyobrazením státního znaku v kantonu se dvěma kočkami po stranách (130. Flaggenmitteilung ze 4. 4. 1987).

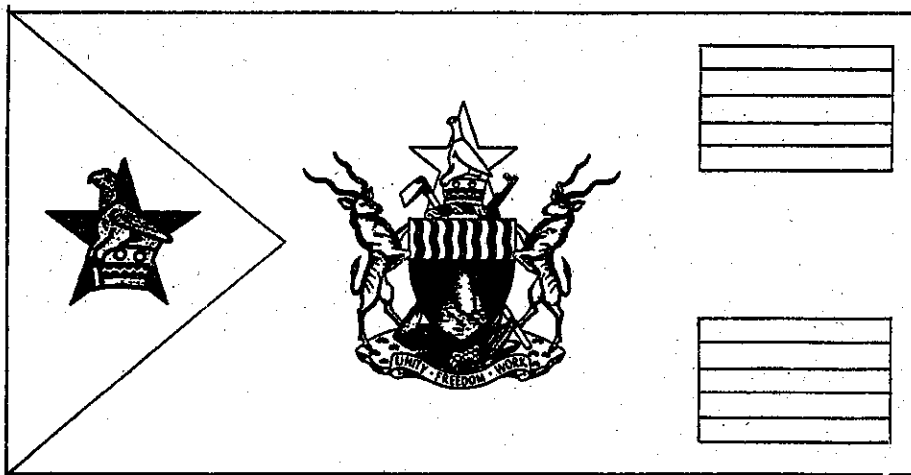
BURKINA - obdobně jako v předcházejícím období používá hlava státu i po přijetí nové státní vlajky jako svého symbolu tuto vlajku doplněnou při horním, vlnicím a dolním okraji zlatými třásněmi (Sdělení burkinského zastupitelského úřadu).

KOMORY - státní vlajku doplněnou zlatými třásněmi užívá i prezident Komorské federativní a islámské republiky (Flagmaster č. 031 z 1. 9. 1980).

PAPUA - NOVÁ GUINEA - vlajka generálního guvernéra je standardního vzoru s černým nápisem PAPUA NEW GUINEA na žluté stuze (Vexillinfo č. 72 z května 1986).

ZIMBABWE - v souvislosti se změnou ústavy 30. 10. 1987, kterou byla zrušena funkce předsedy vlády a v zemi zaveden prezidentský režim obdobný uspořádání v USA, a sjednocením vládní a opoziční politické strany 22. 12. 1987 byla zavedena v zemi vlajka prezidenta republiky (kresba na s. 1365 nahoře). Tvoří ji zelený list s bílým žerďovým trojúhelníkem převzatým ze státní vlajky. Uprostřed listu je úplný státní znak a ve vlnicí části ve dvou obdélnících barvy vládní strany - Afrického národního svazu Zimbabwe-Vlastenecké fronty (ZANU-PF) - žlutá, červená, černá, červená a žlutá. Proporce vlajky, která byla poprvé použita při inauguraci prezidenta Roberta Gabriela Mugabeho 31. 12. 1987, jsou 1 : 2 (Flagmaster č. 055 z jara 1987).

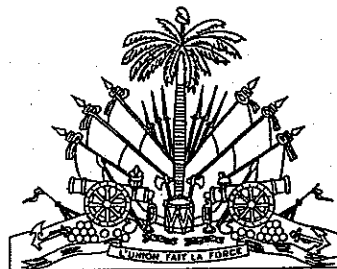
-jm-

NOVÉ VLAJKY

HAITI

Po svržení diktátora Duvaliera oznámila 7. února 1986 nová prozatímní haitská vláda, že se vrací k dříve užívané vlajce a znaku, a už 11. února 1986 podepsal prozatímní prezident Henri Namphy příslušný dekret. Jím se Haiti hlásí k vlajce, která se zde užívala v l. 1822 - 1964. Národní vlajku tvoří dva vodorovné pruhy, modrý a červený, státní vlajka má navíc v bílém obdélníku uprostřed přidán státní znak. Poměr stran vlajky je 3 : 5. Oficiální velikost vlajky je 174 x 290 cm, obdélník se znakem měří 45 x 55 cm. Obrázkový znak se nyní prezentuje v poněkud změněných detailech než dříve a je velmi komplikovaný. Popíšeme jej nyní bez ohledu na heraldická pravidla. Ze zeleného trávníku vyrůstá královská palma v přirozených barvách, z jejíž koruny vystupuje hnědá hůl s modročervenou frygickou čapkou svobody (ta byla v době duvalierovské diktatury odstraněna). Po obou stranách palmy jsou za sebou tři skloněné haitské prapory na žerdích zakončených zlatými hroty, pod nimiž jsou stuhy v haitských barvách. Mezi prapory a kmenem palmy jsou trojice hnědých ručnic se stříbrnými bodáky. Před palmou je zlatý buben s modrým okrajem a červenou šňůrou, za ním vyčnívají dvě stříbrné sekery s hnědými topůrkami. Po obou stranách bubnu jsou bronzová děla. U (heraldicky) levého stojí zlatá trubka a zlatý vytěrák, u pravého zlatá polnice a zlatý nabíják, na dělových hlavních je zlaté helma s červeným chocholem (napravo) a modrá čapka s ozdobou (nalevo). Před bubnem leží přetržený zlatý řetěz, u děl stříbrné váčky na střelný prach a bronzové

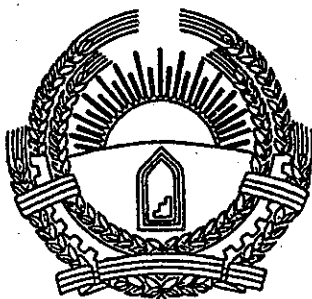

dělové koule jednak volně položené, jednak v pyramidách. Napravo je bronzová kotva zčásti zapuštěná do země, nalevo leží volně. Za nimi vlají na ložních stožárech trojúhelníkové červené praporky. Na bílé stuze čteme francouzské moto L'UNION FAIT LA FORCE (V jednotě je síla). (Haiti: Le Drapeau de la Nouvelle Indépendance. Port-au-Prince 1986; dopis z ministerstva informací a koordinace z 1. prosince 1987 zaslaný autorovi příspěvků.)

RK

AFGHÁNISTÁN

Ústava Afghánské republiky z 30. listopadu 1987 stanovila nový název státu, nový státní znak a v důsledku toho i novou státní vlajku. Příslušné články ústavy o státních emblémech mají toto znění: "Čl. 9: Státní znak Afghánské republiky pozůstává jící z vycházejícího slunce, výklenku v mešitě (mehráb) a kazatelny (menbar) na zeleném podkladě je orámován dvěma věnci pšeničných klasů, (ozubeným) kolem a třibarevnou černo-červenou-zelenou stuhou. Čl. 10: Státní vlajka Afghánské republiky je rozdělena do tří vodorovných pruhů o stejné šířce v barvách černé, červené a zelené. Státní znak je umístěn po obou stranách v horní čtvrtině vlajky u žerdi. Délka vlajky je dvojnásobkem její šířky."

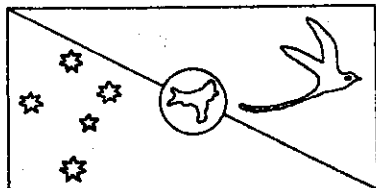

Vyobrazení znaku jsme převzali z obálky Ústavy Afghánské republiky (Kabul, Afghanistan Today Publishers/ATP prosinec 1987). Ten je v originálu bohužel celý zelený, ale z literatury, která se afghánským znakem zabývala, lze už jeho barvy stanovit. Dolní, obloukovitě ohraničené pole je zelené, výklenek je stříbrný se zelenou brankou a zelenou třístupňovou kazatelnou, slunce je stříbrné, jeho paprsky jsou zlaté. Pšeničné věnce jsou zlato-stříbrné, ozubené kolo stříbrné. Změny oproti dosavadnímu znaku jsou na první pohled patrné: Chybí červená hvězda a rozevřená kniha (korán), ozubené kolo je přemístěno do dolní poloviny pšeničného věnce. Nový symbolický prvek je možné vidět v tom, že klasy (rolníci) a ozubené kolo (dělníci) jsou spojeny stuhou v národních barvách, což zřejmě vyjadřuje národní jednotu. V rámci politiky národního usmíření zdůrazňuje nový znak islámské prvky ve větší míře než dosud.

jt

VÁNOČNÍ OSTROV

Toto malé zámořské teritorium Austrálie (135 km čtver.), ležící geograficky v Asii, má podle informace Christmas Services Corporation vlastní vlajku. Obdélníkový list o poměru stran 1 : 2 je kosmo rozdělen na dvě pravouhlá trojúhelníková pole. Trojúhelník u žerdi je světle modrý, ve vlajčí části zelený. U žerdi je pět hvězd Jižního kříže

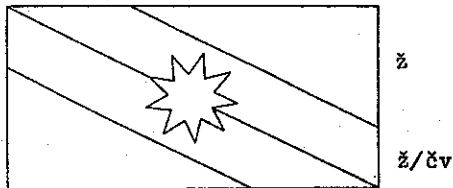

z australské vlajky, ve vlajíci části žlutý blíže neurčený letící pták. Uprostřed vlajky je bílé kruhové pole se zelenou mapovou siluetou Vánočního ostrova. (Crux Australis, 4, 1988, č. 2 (18), s. 45.)

lm

SARAWAK

Dne 31. srpna 1988 poprvé ž/č
zavlaje na státním stadionu
v Petra Jaya nová vlajka
Sarawaku. Od roku 1848 tak
dojde již k páté změně sa-
rawackého symbolu. Důvodem
té poslední je jeho velká ž
podobnost s československou
státní vlajkou. Nová vlajka
vzešla ze soutěže vyhlášené sarawackou vládou. Autorem vítězného
návrhu je Cecilia Manin Rajieová a Encik Mawai Anak Sebang.
Vlajka bude žlutá se dvěma kosými pruhy, červeným a černým. Ve
středu bude umístěna žlutá devíticípá hvězda. Červená barva sym-
bolizuje odvahu, odhodlání a obětování. Žlutá značí řád, pořá-
dek, stabilitu a jednotu. Černá je symbolem přírodních zdrojů
a bohatství. Devět cípů hvězdy připomíná devět oblastí státu.
Za informaci poskytnutou z Borneo Bulletinu ze 4. června 1988
děkujeme H. D. Schurdelovi.

ž

ž/čv

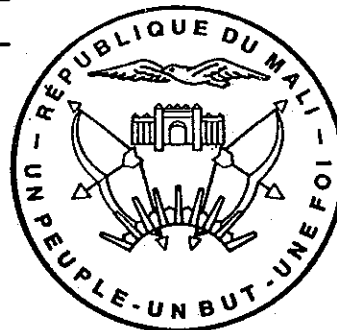
abr

NOVÉ ZNAKY

MALI

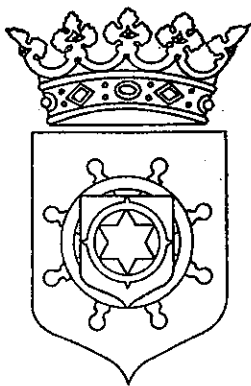
Patrně už v roce 1981 došlo k úpravě zna-
ku této africké republiky. I nadále si
ponechává kruhový tvar (jde vlastně o pe-
čeť). V jeho modrém poli, černě lemova-
ném, je nad vycházejícím zlatým sluncem
s devíti paprsky šedá brána starodávnoho
města Timbuktu. Po stranách jsou napnuté
stříbrné luky s nasazenými šípy, nahoře
je světle hnědá letící holubice. V opisu
je text RÉPUBLIQUE DU MALI - UN PEUPLE -
UN BUT - UNE FOI (Republika Mali - Jeden
národ - jeden cíl - jedna víra). M. Ta-
loci: Guide to the Flags of the World,
London 1982, s. 124; M. E. Alvarez: Ban-
deras y escudos del mundo, Panama 1986,
s. 118.

RK

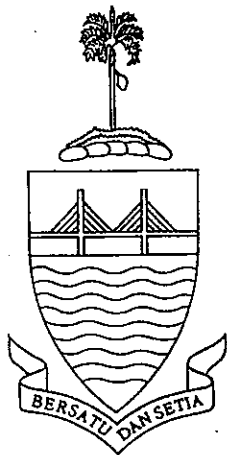

BONAIRE

Poslední samosprávnou jednotkou Nizozemských Antil, která roz-
hodla o svých symbolech, je Bonaire - bez vlajky a znaku zatím

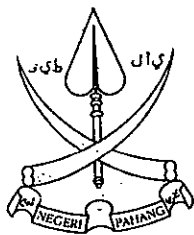

zůstává Sint Eustatius. Dne 6. září 1986 byl při příležitosti státního svátku zaveden znak, navazující na vlajku z roku 1981, o níž jsme již přinesli zprávu ve Vexilologii č. 51, s. 1082. Znak tvoří modrý štít, který nese na zlatém kormidle menší štítek s vlajkovým emblémem - červenou šesticípou hvězdou vepsanou stylizované černé kompasové růžici. Štít je korunován červeně podloženou korunou posázenou drahokamy a perlami. Šesticípá hvězda představuje šest původních obcí ostrova, kormidlo a kompas připomínají pověst jeho obyvatel jako nejlepších námořníků v jižním Karibiku a modrá barva štítu symbolizuje moře, které v minulosti zprostředkovalo jejich spojení s okolním světem a i v současném životě Bonaire hraje důležitou roli. Koruna připomíná suverenitu Nizozemského království, jehož jsou Nizozemské Antily součástí. RK

PENANG

Asi už v roce 1983 došlo k úpravě znaku malajsijského státu Penangu. Na místo dosavadního cimbuří a tří pětrosích per, která byla emblémem prince Waleského (po něm měl v minulosti tento stát své jméno), přišel nyní do zlatého pole stříbrný stylizovaný most se dvěma pilíři, který stojí nad modrými a bílými vlnami. Symbolizuje to moře, které oblévá ostrov Penang, a zároveň jeho spojení s pevninskou provincií Wellesley. Palma pinang, která dala státu jeho nynější malajské jméno Pulau Pinang (Ostrov Penang), je na pažitu nad štítem spolu s modro-bílou točenicí. Pod štítem je stříbrná stuha s černou devízou BERSATU DAN SETIA (Spojený a věrný). Tato změna se už roku 1983 promítla do malajsijského státního znaku (viz Vexilologie č. 55, s. 1143 až 1144). RK

PAHANG

Koncem r. 1986 nebo začátkem r. 1987 došlo k úpravě znaku malajsijského spolkového státu Pahangu v tom smyslu, že figura se už neklade na štít (jenž byl stříbrně a černě dělený, z čehož byla odvozena pahangská vlajka). Znak tedy nyní tvoří hrot oštěpu kopí a dva zkřížené sloní kly, vše ve zlaté barvě. Tvar hrotu připomíná list kávovníku, poněvadž někdejší sultán Ahmad přisuzoval svůj konečný úspěch při dobytí pahangského trůnu posezení u šálku kávy, kterou podávali, když v Trengganu plánoval své tažení do Pahangu. Sloní

kly jsou symbolem královské moci a v malajské historii bývali sloni spojováni s královským stavem jakožto královský dopravní prostředek. Malajské označení Stát Pahang je psáno jednak latinou (dosud zde byl název anglický), jednak arabským písmem. Za kresbu znaku děkujeme W. Bruckovi.

1m

VEXILOLOGICKÁ LITERATURA

Flaggen der Völker und Nationen. Bonn, Bonner Fahnenfabrik 1987. (Barevná vlajková tabule o rozměrech 54 x 88 cm.)

V loňském roce byla pro potřeby zákazníků této známé firmy již podruhé vydána vlajková tabule (předchozí vydání je z r. 1979), na níž je vyobrazeno 302 vlajek států a mezinárodní signalizační vlajky. Tabule je velmi aktualizovaná (je uvedena i nová vlajka Lesotha, Svatého Vincence i Nizozemských Antil) a kromě národních a státních vlajek jsou zde nakresleny i jiné užívané vlajky (např. válečné a služební). Tisk tabule je dobrý, i když nás vexilology mrzí, že vlajky jsou kresleny ve vlající formě. Nevýhodou je, že obrázky jsou dosti malého a standardizovaného formátu 16 x 24 mm, a proto je někdy obtížné rozeznat některé drobné detaily. Pokud jde o chyby a nepřesnosti, nepřesahují rozumnou míru: změna nebyla zaznamenána u vlajky Guernsey a Sv. Heleny, hvězdy na vlajce Dominiky jsou zelené se žlutým lemováním (mají být žluté), místo žlutého štítu na badge vlajky Turka a Caicos je uveden štít bílý a pruhy na vlajce Marshallových ostrovů vycházejí z jednoho bodu místo dvou rozšiřujících se pruhů. Závažnějším nedostatkem je skutečnost, že za vlajku Kanaky je vydávána vlajka osvobozené organizace a opakovaně je vlajka obchodní společnosti na Nauru prezentována jako obchodní vlajka této země. Vlajky Vatikánu a Švýcarska jsou kresleny v obdélníkové podobě. Svěrázný je rovněž výběr zemí, jejichž vlajky jsou do tabule pojety: jako samostatné útvary zde najdeme Curaçao, Caprivijsko, Ponsape, Skotsko, Wales a Severní Irsko (Anglie chybí), za to však vlajky některých zemí nejsou uvedeny (např. Západní Berlín a Britské antarktické území).

RK

Ludvík Mucha - Stanislav Valášek: Vlajky a znaky zemí světa. 3. vyd. Praha, GKP 1987. 215 s. Cena váz. 27,- Kčs.

Konečně se objevilo na pultech knihkupectví nové vydání standardního československého díla o vlajkách z celého světa. Bylo už nedočkavě očekáváno, vždyť od 2. vydání uplynulo přes deset let. Je však politováníhodné, že kniha přišla do prodeje až v březnu 1988, tedy bezmála 2 roky po datu redakční uzávěrky (15. 6. 1986), takže tvorba 3. vydání se protáhla na déle než 3 roky. To je důvod, proč některé nové vlajky a znaky už nemohly být zařazeny.

Velkou předností knihy je přehledná struktura textů. Kromě toho vykazuje dílo hned několik zlepšení proti předchozímu vydání: vlajky jsou znázorněny ve správných proporcích, pro každý světadíl jsou vyobrazeny vlajek a znaků na jedné straně a doprovodné texty na straně druhé soustředěny do souvislých celků, což zvyšuje přehlednost knihy, novinkou jsou obrázky vlajek vexilolo-

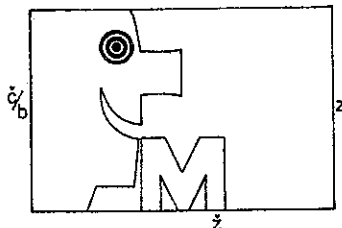
gických společností (proč ale bez vysvětlujícího textu?), barevné vlajky národního osvobození a - last but not least - vazba knihy, která dovoluje její každodenní používání. Již to nejsou slepené jednotlivé listy, nýbrž řádně sešité archy. Jeden nedostatek, který není na újmu autora, nýbrž nakladatelství, je i nadále příliš malé měřítko státních znaků. Neznalému čtenáři, a pro toho je koneckonců kniha hlavně určena, unikne tak mnoho podrobností.

Prostřednictvím Artie vyšlo dílo v dokonalém anglickém překladu Jiřího Loudy (bohužel s řadou nepřesných nebo zastaralých vyobrazení Stanislava Valáška) pod názvem The Orbis Encyclopedia of Flags and Coats of Arms (London, Orbis 1985), Webster's Concise Encyclopedia of Flags and Coats of Arms (New York, Crescent Books 1985) a ve vydání GKP pod titulem Flags and Coats of Arms (Praha, GKP 1987), vždy v rozsahu 220 stran.

jt

SOUTĚŽ NA VLAJKU MAGIONU

Ve 145. vydání oblíbeného dětského televizního magazínu Magion vysílaném Československou televizí dne 17. prosince 1987 vystoupil člen výboru našeho klubu ing. Aleš Brožek. Na závěr besedy, ve které hovořil o vexilologii a zajímavostech kolem vlajek, vyzval dětské diváky, aby navrhli vlajku Magionu, a vysvětlil zásady, které mají být při navrhování vlajek respektovány. Veřejné soutěže se zúčastnilo

258 dětí z Čech a Moravy, které zaslaly 350 návrhů, včetně dvou vlajek zhotovených z látky. Vítězný návrh (viz obr.) vyšel z námětů výtvarného kroužku, který vede Zdena Matějková v základní škole v Jeremenkově ulici v Přerově. Diváky s ním, stejně jako

s těmi méně úspěšnými, seznámil ing. A. Brožek 28. ledna 1988 ve 149. vydání Magionu.

Věřme jen, že Magion bude svůj symbol aktivně používat a záslužná propagátorská a výchovná činnost jednoho z předních funkcionářů klubu mezi naší nejmladší generací se projeví v lepším vztahu naší veřejnosti ke státním symbolům.

-jm-

VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexilologického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Kalininova ulice č. 53, 130 00 Praha 3. Vychází neperiodicky a je určen pouze členům klubu. Toto číslo připravil ing. Aleš Brožek za spolupráce ing. Jaroslava Martykána a doc. dr. Ludvíka Muchy, CSc. Výtvarně spolupracoval ing. Michael Kroupa, CSc.

Červenec 1988

č. 70